

Beslut 2012

ABC AB

Box 00

000 00 STADEN

Avhjälpandeåtgärder vid deponin på fastigheten Gum 1, Staden

BESLUT

Länsstyrelsen förelägger med stöd av 2 kap. 3 och 8 §§, 10 kap. 2, 4 och 6 §§ samt 26 kap. 9, 19 och 21 §§ miljöbalken ABC AB med org.-nr. 000000-0000 att såsom solidariskt ansvarig vidta avhjälpandeåtgärder vid den s.k. deponin, fastighet Gum 1, vid Gumån i Staden med följande försiktighetsmått

Avhjälpandeåtgärden ska genomföras så att den kvarlämnade jorden, mätt i schaktväggar och schaktbotten, inom området för den s.k. deponin underskrider nedan angivna värden, i enlighet med Naturvårdsverkets generella riktvärden för mindre känslig markanvändning (MKM).

Ämne	Riktvärde MKM (mg/kgTS)
PCB-7	0,2
Koppar	200
Bly	400
Zink	500

Schaktning och hantering av den förorenade jorden ska utföras på sådant sätt att damning förhindras, och att inte människors hälsa eller miljön riskerar att skadas.

Föroreningsinnehållet i de bortgrävda massorna ska kontrolleras på enhetsvolymen om maximalt 50 m³.

Vid tillfällig lagring ska uppschaktat material nederbördsskyddas och lagras på tätt underlag och på ett sådant sätt att föroreningar inte riskerar att spridas.

Massor som grävs upp och vars föroreningsinnehåll överskrider angivna riktvärden enligt punkt 1 ska transporteras av godkänd transportör och omhändertas av godkänd mottagningsanläggning.

Borttransport av material som klassas som farligt avfall ska ske med täckta fordon och borttransport ska ske på tätt flak eller i tät container som hindrar föroreningsspridning.

Maskiner, transportfordon och övrig utrustning som kontaminerats med föroreningar ska rengöras på ett sådant sätt att spridning av föroreningarna förhindras.

Återfyllnad ska ske med massor vars föroreningsinnehåll underskrider de generella riktvärdena för KM, känslig markanvändning, enligt Naturvårdsverkets rapport 5976- "Riktvärden för förorenad mark", september 2009. Återfyllnadsmassornas föroreningsinnehåll ska dokumenteras.

Avhjälpandeåtgärden ska kontrolleras enligt ett av tillsynsmyndigheten godkänt kontrollprogram. Kontrollprogrammet ska innehålla uppgifter om hur bolaget avser att kontrollera att kraven i detta beslut uppnås. Mätmetoder, mätfrekvens, utvärderingsmetoder och form för rapportering till

tillsynsmyndigheten ska anges. Metod för undersökning och dokumentation av återfyllnadsmassornas kvalitet ska anges.

Slutrapport angående avhjälpandeåtgärd ska skriftligt redovisas till länsstyrelsen senast tre månader efter att efterbehandlingsåtgärden avslutats. Rapporten ska innehålla följande:

- Redogörelse för genomförd avhjälpandeåtgärd.
- Karta som visar det område som efterbehandlats.
- Redogörelse för miljökontrollen under genomförandeskedet.
- Redogörelse för borttransportering av förorenade massor inklusive uppgifter om mängder, transportörer och mottagningsanläggningar.
- Redogörelse för undersökning och dokumentation av mängd återfyllnadsmassor och dess kvalitet.

Avhjälpandeåtgärden ska ha utförts senast 12 månader efter det att beslutet vunnit laga kraft.

Bolaget ska senast en månad innan avhjälpandeåtgärden utförs på fastigheten, underrätta fastighetsägaren. Avhjälpandeåtgärden får utföras först efter klartecken från fastighetsägaren.

BAKGRUND

Den s.k. deponin tillkom efter ett utsläpp av PCB-haltig olja från anläggningen vid till Gumån i början av 1970-talet efter ett haveri från en gjutmaskin. Upptäckten av utsläppet i Gumån gjordes några år senare i samband med kräftfiske. I samråd med Länsstyrelsen muddrades de mest förorenade sedimenten och placerades sedan i lergropar, precis bredvid Gumån. Man var också i kontakt med SAKAB men de kunde inte ta emot massorna.

Enligt en rapport från Miljöskyddsbyrån AB (1974) genomfördes muddringen 1973 på en sträcka av 200 meter och muddermassorna placerades i två gropar vid Gumån (den s.k. deponin). Muddermassornas innehåll av PCB uppskattades då till ca 155 kg.

Staden har från 2007 genomfört ett flertal undersökningar i Gumån och ett par undersökningar i och runt om deponin. 2008 och 2009 utfördes passiv provtagning av PCB i vattenfasen. PCB detekteras vid båda tillfällena i vattenfasen i Gumån med ett betydande påslag nedströms deponin jämfört med uppströms. PCB har också uppmätts i en avloppsbrunn och i den pumpstation som tillhör anläggningen. Anläggningens utsläppspunkt ligger i anslutning till deponin.

Vidare har PCB påträffats i ett dike i anslutning till deponin. Resultatet från provtagningar 2011 i Gumån visar att PCB-halterna i sedimenten i Gumån nedströms deponin är förhöjda jämfört med uppströms. Halterna av PCB är högst i de ytliga sedimenten och sjunker sedan med ökat djup. Detta tyder på ett pågående läckage av PCB från deponin till Gumån.

I början av år 2012 vidtog ABC AB åtgärdsförberedande undersökningar vid deponin. I deponin uppmättes PCB-halter från 1,3 till 320 mg/kg TS, att jämföra med Naturvårdsverkets generella riktvärde för mindre känslig markanvändning på 0,2 mg/kg TS. I proverna uppmättes även höga halter av koppar och zink, och i ett prov var även blyhalten hög. PCB har också detekterats i det grundvattenrör som finns mellan deponin och Gumån. Volymen jordmassor som förorenats av PCB bedömdes till ca 600 m³ (ca 900 ton) och var begränsad till en yta om drygt 200 m².

Det åtgärdsalternativ som förordades innebär att man gräver bort jord- och fyllnadsmassor med halter som överstiger valda saneringsgränser (0,2 mg/kg TS för summan PCB7, 200 mg/kg TS för koppar, 400 mg/kg TS för bly och 500 mg/kg TS för zink), transporterar de bortgrävda massorna till godkänd omhändertagare för behandling eller deponering, samt att området återfylls med rena

massor alternativt släntas av i nivå med tidigare naturliga marknivåer. Uppskattad kostnad för bortgrävning och deponering är ca 1,12 miljoner kronor.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Beslutsförslaget har kommunicerats med ABC AB som den 29 oktober 2012 inkom med en skrivelse där bolaget motsätter sig ett föreläggande om att vidta avhjälpandeåtgärder.

ABC anser med hänvisning till miljöbalkens förarbeten (prop. 1997/98:45 s 361) att ett eventuellt föreläggande bör riktas mot den nuvarande verksamhetsutövaren.

Vidare anser ABC att det inte är skäligen att ålägga ABC att utföra eller bekosta ytterligare undersökningar eller åtgärder vid deponin. Vid skälighetsbedömningen anser bolaget att det följande bör beaktas:

- att avhjälpandeåtgärderna blir förhållandevis kostsamma,
- att Boliden har bedrivit verksamheten endast under en kortare tidsperiod och att bolaget inte på något sätt har medverkat till utsläppet eller deponeringen av PCB,
- att deponin tillkommit i enlighet med dåtidens krav och att ABC, genom en överenskommelse på moderbolagsnivå, redan har bekostat mycket omfattande saneringsinsatser i Gum.

Slutligen anser ABC att bolagets ansvar ska begränsas så att bolaget inte svarar solidariskt utan endast för den del av kostnaderna som kan anses belöpa på ABC.

Fastighetsägaren har framfört att han delar myndighetens förslag till beslut och kommer att medverka till att bolaget erhåller tillträde till fastigheten för avhjälpandeåtgärder.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING

Utförda undersökningar visar att marken vid PCB-deponin är förorenad av PCB, koppar, zink och bly, och att det finns risk för att detta kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller för miljön.

Av riskbedömningen framgår att det finns en uppenbar risk för spridning av föroreningar från deponin till Gumån. Dokumentationen kring deponins uppbyggnad är bristfällig. Deponin saknar tillräckligt skydd avseende botten tätning, geologisk barriär och täckning. Ingen uppsamling eller kontroll av lakvatten har heller förekommit. PCB är vidare ett utfasningsämne och klassificeras av Kemikalieinspektionen som långlivat, mycket bioackumulerande och mycket giftigt.

Deponin har av Länsstyrelsen tilldelats riskklass 1, mycket stor risk för människa och miljö, och bedöms vara ett av länets mest föroreningsskadade områden.

Utifrån riskbilden ovan anser Länsstyrelsen att ett åtgärdsbehov föreligger. Deponin är lokaliserad alldeles intill Gumån och spridning av PCB till Gumån har konstaterats. Med tanke på den relativt begränsade mängden förorenade massor som finns i deponin förordar Länsstyrelsen det åtgärdsalternativ som redovisas i konsultens rapport och som innebär att de förorenade massorna grävs bort och transporteras till godkänd omhändertagare för behandling eller deponering, samt att området återfylls med rena massor.

I enlighet med Miljödomstolens dom den 4 februari 2011 (mål nummer M 3499-10) kan både tidigare och nuvarande verksamhetsutövare göras ansvariga, och den som övertar en verksamhet övertar både rättigheter och skyldigheter. I domen framgår vidare att ABC AB (org.nr. 000000-0000) är en av flera verksamhetsutövare med ansvar för föroreningssituationen vid deponin. Länsstyrelsen har utifrån regeln om solidariskt ansvar möjlighet att välja att rikta sig mot en av flera ansvariga

verksamhetsutövare. Mot denna bakgrund väljer Länsstyrelsen att rikta verksamhetsutövaransvaret för tidigare föroreningar vid deponin mot ABC AB.

Vid bedömningen av huruvida föreslagna åtgärder är miljömässigt motiverade ska hänsyn tas till faktorer såsom typ av förorening, grad och farlighet, spridningsvägar och närliggande riskobjekt. Tanken är att området inte ska utgöra någon risk för människor och/eller miljön. Så som anges ovan bedöms deponiområdet vara så förorenat att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa och miljön. Följaktligen bedöms det finnas ett behov av att avhjälpa föroreningsskadorna inom området både på kort och lång sikt.

Länsstyrelsen gör bedömningen att föreslagna åtgärder, mot bakgrund av den miljönytta de medför, är skäligen i förhållande till den kostnad de innebär.

Vad gäller frågan om jämkning av verksamhetsutövaransvaret gör Länsstyrelsen följande bedömning. Någon jämkning med hänvisning till tidsaspekten är inte aktuell då utsläppet skedde år 1973 (se bland annat MÖD:s avgörande i mål nummer M 5664-09). Det förhållandet att deponierna anlades i överensstämmelse med dåtidens myndighetskrav kan dock enligt miljödomstolens dom vara en grund för att jämka andelen av ansvaret.

Av Miljööverdomstolens domar 2010-06-08 (målnummer M 491-09) och 2010-06-23 (målnummer M 6231-09) framgår dock bland annat att det faktum att bolagets verksamhet varit tillåten inte ensamt är ett skäl för jämkning.

I detta sammanhang bör det enligt Länsstyrelsens uppfattning även beaktas att bolaget under tiden som det bedrivit den verksamhet till vilken deponin anses utgöra en del (i enlighet med Miljödomstolens dom den 4 februari 2011, M 3499-10) inte vidtagit försiktighetsåtgärder eller kontrollerat spridningsförutsättningarna från deponin.

Detta beslut avser endast avhjälpandeåtgärden för deponin på landområdet. Med hänvisning till att deponierna även påverkat den närliggande ån genom spridning av PCB till denna och det framöver finns ett miljömässigt behov av att åtgärda ån bl.a. för att ån är förorenad av PCB, så är det enligt Länsstyrelsens uppfattning sammantaget skäligen att bolaget ansvarar helt för att åtgärda föroreningssituationen vid deponierna.

Länsstyrelsen gör bedömningen att det inte föreligger några hinder att få tillträde till fastigheten för att utföra den avhjälpande åtgärden som avses i detta beslut.

Länsstyrelsen har också utfört en ansvarsutredning som ligger till grund för Länsstyrelsens bedömning, se bilaga 2.

UPPLYSNINGAR

En anmälan enligt 28 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och miljöskydd ska lämnas in till Länsstyrelsen senast sex veckor innan utförandet. Anmälan ska bl.a. innehålla redogörelse för avhjälpandeåtgärden i enlighet med detta beslut, eventuella risker och skyddsåtgärder som vidtas i samband med åtgärden, tidplan för arbetet samt kontrollprogram.

Bolaget bör också försäkra sig om att vägen till och från PCB-deponin tål den belastning som transportererna för avhjälpandeåtgärden innebär.

Enligt 21 kap. 1 § första stycket 7. prövar mark- och miljödomstol som första instans mål om fördelning av solidariskt ansvar mellan flera enligt 10 kap. 6 och 7 §§ på talan av någon av de

solidariskt ansvariga.

Länsstyrelsens beslut kan överklagas hos Mark- och Miljöödomstolen.

Länsstyrelsen